ה שָׁם (ברא״ש).
ו מָרְדְּכַי בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יִצְחָק מִוִּינָא, בְּפֶרֶק ב׳ דְּפְסָחִים (סי׳ תקסט).

**ד** (ט) ה״נָּפְלוּ מַיִם עַל קֶמַח (י) **אוֹ נִתְלַחְלַח הַשֵּׂק, יֹאחַז בְּיָדוֹ כָּל** (יא) **הַמָּקוֹם** (מ) **הַמִּלַּחְלָח בַּשֵּׂק עַד שֶׁיָּרִיק** (יב) **כָּל הַקֶּמַח שֶׁבַּשֵּׂק.** (יג) * **וְאִם** (ט) **אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כֵּן,** (י) ו׳**יַרְקִיד הַקֶּמַח** (יד) **וְהַשְּׁאָר מֻתָּר. וְדַוְקָא כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְלֻחְלָח, אֲבָל אִם נִתְיַבֵּשׁ הַלַּחְלוּחִית** (טו) **לֹא מְהַנֵּי** (יא) **רְקוּד,** (טז) **דְּמִפָּרֵךְ** (יב) [יב] **וּמִתְעָרֵב**

## שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

**ד [יב] וּמִתְעָרֵב.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן בְּשו״ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ (ח״א) סִימָן ט׳ שֶׁכָּתַב בְּקֶמַח שֶׁנָּפַל לְטִיט אוֹ מַיִם וְנִתְיַבֵּשׁ מֻתָּר לֶאֱפוֹתוֹ קֹדֶם פֶּסַח אַחַר הַנָּהוּל יָפֶה, דְּבָזֶה אֵין חֲשָׁשׁ לְמַאי דְּקַיְימָא לָן אֵינוֹ חוֹזֵר וְנֶעוֹר. וְכֵן הוֹרִיתִי הֲלָכָה כְּמָה פְּעָמִים, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּגִנַּת וְרָדִים כְּלָל ד׳ סִימָן י״ בְּאֶמְצַע הַתְּשׁוּבָה שֶׁכָּתַב שֶׁאִם נִתְלַחְלַח קֹדֶם פֶּסַח וְנִתְיַבֵּשׁ, מְשַׁלִּיכוֹ וְהַשְּׁאָר מֻתָּר לְנַהֲלוֹ לְכַתְּחִלָּה, עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּעִנְיַן נְשִׁיכַת עַכְבָּרִים, עַיֵּן בְּתְשׁוּבַת בַּ״ח (סי׳ קטו) שֶׁם אֵיתָא שֶׁהָעַכְבָּרִים נְשָׁכוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּשֵּׂק וְנִרְאֶה שֶׁאָכְלוּ גַּם מֵהַקֶּמַח, וּמֻתָּלָק שֶׁאִם אֵין נִרְאֶה לְחִלּוּחִית, אֲפִלּוּ אִם נַעֲשָׂה בְּפֶסַח מֻתָּר לְהַשְׁהוֹתוֹ וְאֵינוֹ דְּרוֹקֶא הֵיכָא שֶׁנִּתְלַחְלַח כָּל הַשֵּׂק אוֹ חֵלֶק גָּדוֹל מִמֶּנּוּ דְּאוֹ אִי אֶפְשָׁר לֶאֱחֹז מָקוֹם הַמִּלַּחְלָח אֲבָל אִם אֶפְשָׁר לֶאֱחֹז מָקוֹם הַמִּלַּחְלָח שָׁרֵי. חק יַעֲקֹב (שם): (יג) **וּמִתְעָרֵב.** אַף עַל גַּב

## בַּאֵר הֵיטֵב

**ד** (מ) **הַמִּלַּחְלָח.** וּמִשְּׁמַע דְּשְׁאָר קֶמַח מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּפֶסַח, וּמִכָּל מָקוֹם יְרַקְּדֶנּוּ אַחַר כָּךְ. בַּ״ח (סִי״ג) וּמַהֲרַשַׁ״ל (בהגהת הטור). וְטַ״ז (סק״ד) כָּתַב דְּהוּא חוּמְרָא בְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם:
(טו) **אִי אֶפְשָׁר.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְלַחְלַח בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת: (י) **יְרַקֵּד.** וּמָקוֹם שֶׁנִּתְלַחְלַח יִהְיֶה כְּמוֹ עִסָּה וְיִשָּׁאֵר לְמַעְלָה. וְנִרְאֶה לִי אִם אֵינוֹ צָרִיךְ לֶאֱכֹל מִן הַקֶּמַח בְּיוֹם טוֹב, אָסוּר לְרַקְּדוֹ בְּיוֹם טוֹב עַיֵּן סִימָן תק״ו (סִ״ב), אֶלָּא יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי אַיְנוֹ יְהוּדִי כְּדֵי לְבַעֵר הֶחָמֵץ, אוֹ יִתְּנוֹ לְאַיְנוֹ יְהוּדִי בְּמַתָּנָה עַד שֶׁלֹּא שָׁהָה שִׁעוּר מִיל, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) [עַיֵּין סִימָן תמ״ו וְתנ״ט]: (יא) **רְקוּד.** אֲבָל אִם יָאֲחֹז בְּיָדוֹ כָּל הַמָּקוֹם הַמִּלַּחְלָח, מְהַנֵּי אֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ. חק יַעֲקֹב (סִ״ק יב), וְכֵן פֶּסֶק הַט״ז (סק״ד). וַאֲפִלּוּ תּוֹךְ הַפֶּסַח מְתִּיר בְּכָהאי גַּוְנָא,

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אוֹ זְכוּכִית, גַּם לִסְבָרָא זוֹ אֵינָנָּה מַחְמִירָה וּכְמֵי פֵּרוֹת דָּמֵי. וּלְדִינָא, הָעִקָּר (כ) כַּדֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַמְחַבֵּר בִּתְחִלָּה וּמֵי פֵּרוֹת הֵן, וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לָחוּשׁ לְכַתְּחִלָּה לְדַעַת הָאוֹסְרִין. וְאַף עַל פִּי כֵן לְהַשְׁהוֹתוֹ (כא) לְאַחַר הַפֶּסַח שָׁרֵי, וְאִם רוֹצֶה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקֶמַח זוֹ לְפֶסַח, יֵשׁ לְהַתִּירוֹ עַל יְדֵי רְקוּד וַאֲפִלּוּ (כב) נִתְיַבֵּשׁ, וְהַקֶּמַח הַמִּלַּחְלָח יְזָרְקֶנּוּ וְהַשְּׁאָר יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ: **ד** (ט) **נָפְלוּ מַיִם.** אֲפִלּוּ (כג) בְּפֶסַח גּוּפֵא: (י) **אוֹ נִתְלַחְלַח הַשֵּׂק.** מִמַּיִם, וּלְדַעַת הַיֵּשׁ אוֹסְרִים בַּסָּעִיף הַקּוֹדֵם אֲפִלּוּ (כד) נִתְלַחְלַח מִזַּעַת הַחוֹמָה. וְכֵיוָן שֶׁנִּתְלַחְלַח הַשֵּׂק מִסְּתָמָא הִגִּיעַ הַלַּחוּת (כה) אַף לְקֶמַח שֶׁבַּמָּקוֹם הַזֶּה: (יא) **הַמָּקוֹם הַמִּלַּחְלָח.** עִם הַקֶּמַח שֶׁבְּמָקוֹם זֶה, וְצָרִיךְ לֶאֱחֹז מִן הַקֶּמַח עִם הַשֵּׂק סְבִיב הַלִּחְלוּחַ כְּפִי אָמְדַּת הַדַּעַת (כו) עַד הֵיכָן שֶׁהִגִּיעַ הַלִּחְלוּחַ וּמְעַט יוֹתֵר: (יב) **כָּל הַקֶּמַח שֶׁבַּשֵּׂק.** וְנָכוֹן (כז) לְכַתְּחִלָּה לְרַקֵּד אַחַר כָּךְ גַּם לְכָל הַקֶּמַח הַנִּשְׁאָר. וְיֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב (כח) דְּכָל זֶה אִם הַלִּחְלוּחַ הָיָה לְצַד מַטָּה שֶׁל הַשֵּׂק דְּבָזֶה מְהַנֵּי תַּקָּנָה זוֹ שֶׁיֹּאחַז מִמְּקוֹם הַמִּלַּחְלָח עַד קְצֵה הַשֵּׂק, אֲבָל בְּנָפְלוּ הַמַּיִם עַל הַשֵּׂק מִלְמַעְלָה, מַאי מְהַנֵּי בְּמָה שֶׁיֹּאחַז מִלְמַעְלָה בַּמָּקוֹם הַמִּלַּחְלָח אוּלַי הִגִּיעוּ הַמַּיִם בְּעֹמֶק הַשֵּׂק כְּדֶרֶךְ מַיִם שֶׁנִּכְנָסִים בָּעֹמֶק לְמַטָּה, וְאֶפְשָׁר נִתְיַבְּשׁוּ שָׁם גַּם כֵּן וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר עַד הֵיכָן מָקוֹם הַמִּלַּחְלָח, וְעַל כֵּן בְּאֹפֶן זֶה אֵין לְהָקֵל בְּלִי רְקוּד מִדִּינָא אַף בְּדִיעֲבַד. וּמִכָּל מָקוֹם אִפְשָׁר דִּבְקִלָּדֶם פֶּסַח אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה (כט) בְּדִיעֲבַד אִם לֹא רְקָדוֹ: (יג) **וְאִם אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כֵּן.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְלַחְלַח (ל) מִצַּדּוֹ בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת אוֹ שֶׁחֶלֶק גָּדוֹל מִשֵּׂק נִתְלַחְלַח אוֹ שֶׁזָּרְקוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּמִסְּתָמָא נִתְעָרֵב הַקֶּמַח בְּתוֹכוֹ: (יד) **וְהַשְּׁאָר מֻתָּר.** דִּבְמָקוֹם שֶׁנִּתְלַחְלַח יִתְדַּבֵּק הַקֶּמַח וְיִהְיֶה כְּמוֹ עִסָּה וְיִשָּׁאֵר לְמַעְלָה בַּבָּנָפָה, וְהַקֶּמַח שֶׁעוֹבֵר דָּרְכּוֹ נִקְבֵי הַנָּפָה בְּוַדַּאי לֹא נָגְעוּ בָּהֶן הַמַּיִם. (לא) וְאִם הוּא בְּיוֹם טוֹב שֶׁאָסוּר לְרַקֵּד קֶמַח יוֹתֵר מִכְּפִי הַצָּרְךָ לוֹ, יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי עִכּוּ״ם כְּדֵי (לב) לְבַעֵר הֶחָמֵץ, וְאִם נָפְלוּ הַמַּיִם בְּיוֹם טוֹב וְלֹא שָׁהוּ הַמַּיִם בַּקֶּמַח עֲדַיִן שִׁעוּר מִיל, יָכוֹל לִתֵּן לְנָכְרִי הַצָּרְךָ לוֹ, יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי עִכּוּ״ם כְּדֵי (לב) לְבַעֵר הֶחָמֵץ, וְאִם נָפְלוּ הַמַּיִם בְּיוֹם טוֹב וְלֹא שָׁהוּ הַמַּיִם בַּקֶּמַח עֲדַיִן שִׁעוּר מִיל, יָכוֹל לִתֵּן לְנָכְרִי (לג) בְּמַתָּנָה וְיֶצְא בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְחַמֵּץ עֲדַיִן: (טו) **לֹא מְהַנֵּי רְקוּד.** וַאֲפִלּוּ (לד) קֹדֶם פֶּסַח. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּדַוְקָא רְקוּד לֹא מְהַנֵּי בְּנִתְיַבֵּשׁ, אֲבָל תִּקּוּן הָרִאשׁוֹן שֶׁהִזְכִּיר הַמְחַבֵּר לֶאֱחֹז בַּמָּקוֹם הַמִּלַּחְלָח [וּבְאֹפֶן שֶׁלֹּא טִלְטְלוּ הַשֵּׂק מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְיֵשׁ לְהַכִּיר מָקוֹם הַמִּלַּחְלָח הֵיטֵב וְכַנַּ״ל (סִ״ק יג)] שַׁפִּיר מְהַנֵּי, (לה) וַאֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ בְּפֶסַח, וְיֹאחַז בְּיָדוֹ מָקוֹם הַמִּלַּחְלָח עִם הַקֶּמַח סְבִיב הַלִּחְלוּחַ וְהַשְּׁאָר מֻתָּר בַּאֲכִילָה, וּמִכָּל מָקוֹם רָאוּי לְרַקֵּד הַנִּשְׁאָר וְכַנַּ״ל (סִ״ק יב): (טז) **דְּמִפָּרֵךְ וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (לו) לְפָרוּרִים דַּקִּים. וְיֵרֵד דָּרְךְ נִקְבֵי הַנָּפָה וְיִתְעָרֵב עִם הַקֶּמַח. וְאַף עַל גַּב

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כ) רא״ש (פרק ב סי׳ כב) וְהַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי (פ״ה אות ט), וְכֵן מָצָאתִי לְרַשְׁבַּ״ץ (שם) הַנַּ״ל בְּאוֹת י״א וְכֵן הִכְרִיעַ הַפְּרִי חָדָשׁ וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) וְהֵבִיא שֵׁנִי דַּעַת סָפָר אֲמַרְכָּל כַּן. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם) שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) מְכֻרָחִים לְהַמְעַיֵּן, וּמַה שֶּׁהֵבִיא מָגֵן אַבְרָהָם) מֵרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ה ח״ה) נִרְאֶה שֶׁחִסּוּר לָשׁוֹן יֵשׁ שָׁם, וְצָרִיךְ לוֹמַר בּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּרֹאשׁ (שם), וּמִדִּבְרֵי הַשּׁוּר אֵין רְאָיָה כְּלָל:
(כא) אַחֲרוֹנִים: (כב) דְּאַף עַל גַּב דְּאִם נָפַל מַיִם עַל הַקֶּמַח לֹא מִקְלִינַן בְּרִקּוּד בְּנִתְיַבֵּשׁ וּכְבָסָעִיף שֶׁאַחַר זֶה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּהוּא רַק חֲשָׁשָׁא דְּאִסּוּר מֻשְׁהֶה, נִרְאֶה לִי דִּנְהִיגִין לְסָמְכָה לְהָקֵל אַדַּעְתָּא דְּלֹא נִתְחַמֵּץ כְּלָל. **וְאַף דְּעַל כָּל פָּנִים מִכְּלַל מַי פֵּרוֹת לֹא יָצְאוּ וּכְמוֹ שֶׁהִכְרַעְנוּ** (בְּמשנ״ב סק״ז) **וְאִם כֵּן אִם הָרְקוּד אֵינוֹ מוֹעִיל לְפֵרוּרִין הֲלֹא אָסוּר לָלוּשׁ קֶמַח זֶה אַחַר כָּךְ בְּמַיִם וּכְדִין מֵי פֵּרוֹת עִם מַיִם שֶׁמְּמַהֲרִים לְהַחְמִיץ, זֶה אֵינוֹ** דִּבְכְגוֹן זֶה יֵשׁ לִסְמֹךְ אַדַּעַת הָרִי״ף (י.) וְהָרַמְב״ם (פ״ה ה״כ) שֶׁמַּתִּירִין לָלוּשׁ בְּמֵי פֵּרוֹת עִם מַיִם כְּשֶׁאֵר עִסָּה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן תס״ב (בי״ל ד״ה אין, הואיל) לְצָרֵף שִׁיטָה זוֹ, וּבִכְרֵט בְּדָבָר מוּעָט כָּזֶה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם שָׁם בְּסָעִיף קָטָן א׳, גַּם יֵשׁ לְצָרֵף לָזֶה מַה שֶּׁנִּתְבַּשֵּׁל כְּבָר הַמֵּי פֵּרוֹת וּלְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים בִּכְהַאי גַּוְנָא מַהֲר לְכַתְּחִלָּה לְלוּשׁ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן תס״ב בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אין), וּבְמַשְׁהוֹ יֵשׁ עוֹד לְהָקֵל כָּזֶה כֵּיוָן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סִי׳ תסב ס״ק כג, וכשעה״צ ל״ט) לְעִנְיַן שֶׁמֶן שֶׁנִּתְעַבֵּב. **וְהָאֲרָכְנוּ בָּזֶה מִשּׁוּם שְׁרָאִינוּ לְחק יַעֲקֹב בְּסָעִיף קָטָן ז׳ שֶׁמַּחְמִיר בָּזֶה וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי נִרְאֶה פְּשׁוּט לְהָקֵל.** וּמָצָאתִי אַחַר כָּךְ בְּמָגֵן אָלֶף (בְּיאוּרים סק״ב) שֶׁכָּתַב כִּדְבָרֵינוּ, וְכֵן מָצָאתִי לְהַגָּאוֹן בַּעַל עֵין יִצְחָק בְּחֶלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ט״ז (אות ד). אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּחַיֵּי אָדָם כְּלָל קכ״ז סָעִיף י״ד שֶׁהִסְכִּים לְדִינָא גַּם כֵּן כִּדְבָרֵינוּ, אַךְ מִדִּבְרָיו מִשְׁמַע שָׁם (סעיפים ד״ה) **שֶׁאֵין לְהָקֵל רַק קֹדֶם פֶּסַח וְגַם שִׁבְּרִיךְ לָזֶה אַחַר כָּךְ שֶׁמּוּר רַב כֹּדֶן מַיִם, עַיֵּן שָׁם וּלְפִי הַגְּאוֹנִים הַנַּ״ל אֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ בְּפֶסַח אֵין לְהַחְמִיר. פֵּרוֹת עִם מַיִם, עַיֵּן שָׁם וּלְפִי הַגְּאוֹנִים הַנַּ״ל אֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ בְּפֶסַח אֵין לְהַחְמִיר.**

וְגַם הַחֲשָׁשׁ דְּיִצְטָרֵךְ שְׁמוּר רַב כְּמֵי פֵּרוֹת עִם מַיִם מִשְׁמַע בְּעַיִן יִצְחָק דְּאֵין לָחֹשׁ לָזֶה. **וּמִכָּל מָקוֹם מִהְיוֹת טוֹב אִם יָכוֹל לֶאֱפוֹת קֹדֶם פֶּסַח וְגַם בְּשִׁמּוּר רַב בְּוַדַּאי מִן הַנָּכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן:** ד (כג) טַ״ז (סק״ג) וְנַחֲלַת צְבִי (סק״ד) כָּתַב דְּהוּא חוּמְרָא בְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם:
(כד) **אִי אֶפְשָׁר.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְלַחְלַח בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת: (י) **יְרַקֵּד.** וּמָקוֹם שֶׁנִּתְלַחְלַח יִהְיֶה כְּמוֹ עִסָּה וְיִשָּׁאֵר לְמַעְלָה. וְנִרְאֶה לִי אִם אֵינוֹ צָרִיךְ לֶאֱכֹל מִן הַקֶּמַח בְּיוֹם טוֹב, אָסוּר לְרַקְּדוֹ בְּיוֹם טוֹב עַיֵּן סִימָן תק״ו (סִ״ב), אֶלָּא יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי אַיְנוֹ יְהוּדִי כְּדֵי לְבַעֵר הֶחָמֵץ, אוֹ יִתְּנוֹ לְאַיְנוֹ יְהוּדִי בְּמַתָּנָה עַד שֶׁלֹּא שָׁהָה שִׁעוּר מִיל, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) [עַיֵּין סִימָן תמ״ו וְתנ״ט]: (יא) **רְקוּד.** אֲבָל אִם יָאֲחֹז בְּיָדוֹ כָּל הַמָּקוֹם הַמִּלַּחְלָח, מְהַנֵּי בְּנִתְיַבֵּשׁ. חק יַעֲקֹב (סִ״ק יב), וְכֵן פֶּסֶק הַט״ז (סק״ד). וַאֲפִלּוּ תּוֹךְ הַפֶּסַח מְתִּיר בְּכָהאי גַּוְנָא,
(כה) **וְהַקֶּמַח הַמִּלַּחְלָח.** וּמִשְּׁמַע דְּשְׁאָר קֶמַח מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּפֶסַח, וּמִכָּל מָקוֹם יְרַקְּדֶנּוּ אַחַר כָּךְ. בַּ״ח (סִ״ג) וּמַהֲרַשַׁ״ל (בהגהת הטור). וְטַ״ז (סק״ד) כָּתַב דְּהוּא חוּמְרָא בְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם:
(כו) **אִי אֶפְשָׁר.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְלַחְלַח בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת: (יא) **רְקוּד.** וּמָקוֹם שֶׁנִּתְלַחְלַח יִהְיֶה כְּמוֹ עִסָּה וְיִשָּׁאֵר לְמַעְלָה. וְנִרְאֶה לִי אִם אֵינוֹ צָרִיךְ לֶאֱכֹל מִן הַקֶּמַח בְּיוֹם טוֹב, אָסוּר לְרַקְּדוֹ בְּיוֹם טוֹב עַיֵּן סִימָן תק״ו (סִ״ב), אֶלָּא יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי אַיְנוֹ יְהוּדִי כְּדֵי לְבַעֵר הֶחָמֵץ, אוֹ יִתְּנוֹ לְאַיְנוֹ יְהוּדִי בְּמַתָּנָה עַד שֶׁלֹּא שָׁהָה שִׁעוּר מִיל, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) [עַיֵּין סִימָן תמ״ו וְתנ״ט]: (יב) **רְקוּד.** אֲבָל אִם יָאֲחֹז בְּיָדוֹ כָּל הַמָּקוֹם הַמִּלַּחְלָח, מְהַנֵּי אֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ. חק יַעֲקֹב (סִ״ק יב), וְכֵן פֶּסֶק הַט״ז (סק״ד). וַאֲפִלּוּ תּוֹךְ הַפֶּסַח מְתִּיר בְּכָהאי גַּוְנָא,
(כז) **וְהַקֶּמַח הַמִּלַּחְלָח.** וּמִשְּׁמַע דְּשְׁאָר קֶמַח מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּפֶסַח, וּמִכָּל מָקוֹם יְרַקְּדֶנּוּ אַחַר כָּךְ. בַּ״ח (סִ״ג) וּמַהֲרַשַׁ״ל (בהגהת הטור). וְטַ״ז (סק״ד) כָּתַב דְּהוּא חוּמְרָא בְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם:
(כח) **אִי אֶפְשָׁר.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְלַחְלַח בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת: (יב) **רְקוּד.** וּמָקוֹם שֶׁנִּתְלַחְלַח יִהְיֶה כְּמוֹ עִסָּה וְיִשָּׁאֵר לְמַעְלָה. וְנִרְאֶה לִי אִם אֵינוֹ צָרִיךְ לֶאֱכֹל מִן הַקֶּמַח בְּיוֹם טוֹב, אָסוּר לְרַקְּדוֹ בְּיוֹם טוֹב עַיֵּן סִימָן תק״ו (סִ״ב), אֶלָּא יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי אַיְנוֹ יְהוּדִי כְּדֵי לְבַעֵר הֶחָמֵץ, אוֹ יִתְּנוֹ לְאַיְנוֹ יְהוּדִי בְּמַתָּנָה עַד שֶׁלֹּא שָׁהָה שִׁעוּר מִיל, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) [עַיֵּין סִימָן תמ״ו וְתנ״ט]: (יג) **רְקוּד.** אֲבָל אִם יָאֲחֹז בְּיָדוֹ כָּל הַמָּקוֹם הַמִּלַּחְלָח, מְהַנֵּי אֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ. חק יַעֲקֹב (סִ״ק יב), וְכֵן פֶּסֶק הַט״ז (סק״ד). וַאֲפִלּוּ תּוֹךְ הַפֶּסַח מְתִּיר בְּכָהאי גַּוְנָא,
(כט) **בְּדִיעֲבַד אִם לֹא רְקָדוֹ.** וּמִכָּל מָקוֹם אִפְשָׁר דִּבְקִלָּדֶם פֶּסַח אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה בְּדִיעֲבַד אִם לֹא רְקָדוֹ:
(ל) **מִצַּדּוֹ בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת אוֹ שֶׁחֶלֶק גָּדוֹל מִשֵּׂק נִתְלַחְלַח.** וְנִרְאֶה לִי אִם אֵינוֹ צָרִיךְ לֶאֱכֹל מִן הַקֶּמַח בְּיוֹם טוֹב, אָסוּר לְרַקְּדוֹ בְּיוֹם טוֹב עַיֵּן סִימָן תק״ו (סִ״ב), אֶלָּא יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי אַיְנוֹ יְהוּדִי כְּדֵי לְבַעֵר הֶחָמֵץ, אוֹ יִתְּנוֹ לְאַיְנוֹ יְהוּדִי בְּמַתָּנָה עַד שֶׁלֹּא שָׁהָה שִׁעוּר מִיל, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) [עַיֵּין סִימָן תמ״ו וְתנ״ט]: (יג) **רְקוּד.** אֲבָל אִם יָאֲחֹז בְּיָדוֹ כָּל הַמָּקוֹם הַמִּלַּחְלָח, מְהַנֵּי אֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ. חק יַעֲקֹב (סִ״ק יב), וְכֵן פֶּסֶק הַט״ז (סק״ד). וַאֲפִלּוּ תּוֹךְ הַפֶּסַח מְתִּיר בְּכָהאי גַּוְנָא,
(לא) **וְאִם אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כֵּן.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְלַחְלַח בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת אוֹ שֶׁחֶלֶק גָּדוֹל מִשֵּׂק נִתְלַחְלַח אוֹ שֶׁזָּרְקוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּמִסְּתָמָא נִתְעָרֵב הַקֶּמַח בְּתוֹכוֹ: (יד) **וְהַשְּׁאָר מֻתָּר.** דִּבְמָקוֹם שֶׁנִּתְלַחְלַח יִתְדַּבֵּק הַקֶּמַח וְיִהְיֶה כְּמוֹ עִסָּה וְיִשָּׁאֵר לְמַעְלָה בַּבָּנָפָה, וְהַקֶּמַח שֶׁעוֹבֵר דָּרְכּוֹ נִקְבֵי הַנָּפָה בְּוַדַּאי לֹא נָגְעוּ בָּהֶן הַמַּיִם. (לב) וְאִם הוּא בְּיוֹם טוֹב שֶׁאָסוּר לְרַקֵּד קֶמַח יוֹתֵר מִכְּפִי הַצָּרְךָ לוֹ, יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי עִכּוּ״ם כְּדֵי (לב) לְבַעֵר הֶחָמֵץ, וְאִם נָפְלוּ הַמַּיִם בְּיוֹם טוֹב וְלֹא שָׁהוּ הַמַּיִם בַּקֶּמַח עֲדַיִן שִׁעוּר מִיל, יָכוֹל לִתֵּן לְנָכְרִי הַצָּרְךָ לוֹ, יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי עִכּוּ״ם כְּדֵי (לב) לְבַעֵר הֶחָמֵץ, וְאִם נָפְלוּ הַמַּיִם בְּיוֹם טוֹב וְלֹא שָׁהוּ הַמַּיִם בַּקֶּמַח עֲדַיִן שִׁעוּר מִיל, יָכוֹל לִתֵּן לְנָכְרִי (לג) בְּמַתָּנָה וְיֶצְא בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְחַמֵּץ עֲדַיִן: (טו) **לֹא מְהַנֵּי רְקוּד.** וַאֲפִלּוּ (לד) קֹדֶם פֶּסַח. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּדַוְקָא רְקוּד לֹא מְהַנֵּי בְּנִתְיַבֵּשׁ, אֲבָל תִּקּוּן הָרִאשׁוֹן שֶׁהִזְכִּיר הַמְחַבֵּר לֶאֱחֹז בַּמָּקוֹם הַמִּלַּחְלָח [וּבְאֹפֶן שֶׁלֹּא טִלְטְלוּ הַשֵּׂק מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְיֵשׁ לְהַכִּיר מָקוֹם הַמִּלַּחְלָח הֵיטֵב וְכַנַּ״ל (סִ״ק יג)] שַׁפִּיר מְהַנֵּי, (לה) וַאֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ בְּפֶסַח, וְיֹאחַז בְּיָדוֹ מָקוֹם הַמִּלַּחְלָח עִם הַקֶּמַח סְבִיב הַלִּחְלוּחַ וְהַשְּׁאָר מֻתָּר בַּאֲכִילָה, וּמִכָּל מָקוֹם רָאוּי לְרַקֵּד הַנִּשְׁאָר וְכַנַּ״ל (סִ״ק יב):
(לב) **וְאִם הוּא בְּיוֹם טוֹב שֶׁאָסוּר לְרַקֵּד קֶמַח יוֹתֵר מִכְּפִי הַצָּרְךָ לוֹ, יְרַקְּדֶנּוּ עַל יְדֵי עִכּוּ״ם כְּדֵי לְבַעֵר הֶחָמֵץ.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב (סק״ב) וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן תס״ב (בי״ל ד״ה אין, הואיל) לְצָרֵף שִׁיטָה זוֹ, וּבִכְרֵט בְּדָבָר מוּעָט כָּזֶה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם שָׁם בְּסָעִיף קָטָן א׳, גַּם יֵשׁ לְצָרֵף לָזֶה מַה שֶּׁנִּתְבַּשֵּׁל כְּבָר הַמֵּי פֵּרוֹת וּלְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים בִּכְהַאי גַּוְנָא מַהֲר לְכַתְּחִלָּה לְלוּשׁ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן תס״ב בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אין), וּבְמַשְׁהוֹ יֵשׁ עוֹד לְהָקֵל כָּזֶה כֵּיוָן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סִי׳ תסב ס״ק כג, וכשעה״צ ל״ט) לְעִנְיַן שֶׁמֶן שֶׁנִּתְעַבֵּב. **וְהָאֲרָכְנוּ בָּזֶה מִשּׁוּם שְׁרָאִינוּ לְחק יַעֲקֹב בְּסָעִיף קָטָן ז׳ שֶׁמַּחְמִיר בָּזֶה וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי נִרְאֶה פְּשׁוּט לְהָקֵל.** וּמָצָאתִי אַחַר כָּךְ בְּמָגֵן אָלֶף (בְּיאוּרים סק״ב) שֶׁכָּתַב כִּדְבָרֵינוּ, וְכֵן מָצָאתִי לְהַגָּאוֹן בַּעַל עֵין יִצְחָק בְּחֶלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ט״ז (אות ד). אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּחַיֵּי אָדָם כְּלָל קכ״ז סָעִיף י״ד שֶׁהִסְכִּים לְדִינָא גַּם כֵּן כִּדְבָרֵינוּ, אַךְ מִדִּבְרָיו מִשְׁמַע שָׁם (סעיפים ד״ה) **שֶׁאֵין לְהָקֵל רַק קֹדֶם פֶּסַח וְגַם שִׁבְּרִיךְ לָזֶה אַחַר כָּךְ שֶׁמּוּר רַב כֹּדֶן מַיִם, עַיֵּן שָׁם וּלְפִי הַגְּאוֹנִים הַנַּ״ל אֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ בְּפֶסַח אֵין לְהַחְמִיר. פֵּרוֹת עִם מַיִם, עַיֵּן שָׁם וּלְפִי הַגְּאוֹנִים הַנַּ״ל אֲפִלּוּ בְּנִתְיַבֵּשׁ בְּפֶסַח אֵין לְהַחְמִיר.**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

# הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תסו

**עִם הַשְּׁאָר (יז) וְאָסוּר לֶאֱכֹלוֹ (יח) בְּפֶסַח, (יט) אֶלָּא יְרַקְּדֶנּוּ וְיִשְׁמְרֶנּוּ עַד אַחַר הַפֶּסַח. (כ) * וְאִם**

## בַּאֵר הֵיטֵב

דְּקָמַח בְּקָמַח מִקְרֵי לח בְּלַח וְלֹא אָמְרִינַן דְּחוֹזֵר וְנֶעוֹר, מִכָּל מָקוֹם פְּרוּרִין שֶׁאֲנִי דְּאֵינָם מִתְעָרְבִים יָפָה וְחוֹזֵר וְנֶעוֹר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן תמ״ז סָעִיף ד׳, וְאִם כֵּן אָסוּר לֶאֱכֹלוֹ וּמֻתָּר לְהַשְׁהוֹתוֹ. אֲבָל אִם נִתְבַּשֵּׁל בְּפֶסַח הֲרֵי לֵיהּ כְּחָמֵץ שֶׁנִּתְעָרֵב בְּפֶסַח, דְּכָל זְמַן שֶׁהוּא מְלֻחְלָח לֹא הָיָה מִתְעָרֵב וְאִם כֵּן נִתְעָרֵב בְּפֶסַח וְאָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט). וְכָתַב הָאֲלִיָּהוּ זוּטָא (סק״ב) הֵיכָא דְּאִיכָּא לְסַפּוּקֵי אִי נִתְלַחְלַח מִמֵּי פֵּרוֹת וּכְהַאי גַּוְנָא אוֹ מִדְּבָרִים הַמַּחְמִיצִין, יֵשׁ לְהָקֵל לֶאֱכֹלוֹ בְּפֶסַח אַף אִם נִתְבַּשֵּׁל, מִכֹּח סָפֵק סְפֵקָא שֶׁמָּא מִמֵּי פֵּרוֹת נִתְלַחְלַח וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר מִדְּבָרִים אֲחֵרִים נִתְחַמֵּץ דְּלְמָא לֹא נִתְעָרֵב בּוֹ כְּלוּם, עַיֵּן שָׁם. כָּתַב הַבַּ״ח (סי׳ תנג ס״ב) עַכְבָּרִים שֶׁנִּשְׁכוּ שַׂק וְאָכְלוּ קֶמַח וְנִתְבַּשׁ, אִם קֹדֶם פֶּסַח, צָרִיךְ לְנַפּוֹת אוֹתוֹ קֶמַח וְהַפֵּרוּרִין שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בַּנְּפָה זוֹרֵק וְהַקֶּמַח מֻתָּר לְהַשְׁהוֹתוֹ, וְאִם נִמְצָא בְּךָ בְּפֶסַח הַכֹּל אָסוּר בַּהֲנָאָה. וְאִם הַשַּׂק מְנֻּפָּ בִּמְקוֹמוֹ בְּלֹא נִעְנוּעַ, יֹאחַז בְּיָדוֹ מָקוֹם הַנָּשׁוּךְ [עַם קְצָת קֶמַח] וְיִקְשֹׁר שָׁם הַשַּׂק וִינַעֲנֵר, וּמֻתָּר לְהַשְׁהוֹתוֹ וַאֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר לֶאֱכֹלוֹ בְּפֶסַח. וְכָל זֶה דַּוְקָא כְּשֶׁנִּרְאֶה שֶׁאָכַל הָעַכְבָּר קְצָת מֵהַקֶּמַח, אֲבָל אִם נִמְצָא רַק בְּפֶסַח הַכֹּל הַשַּׂק וְאֵינָא סָפֵק שֶׁמָּא לֹא אָכְלָה כְּלוּם, אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא בְּךָ בְּפֶסַח מֻתָּר לְהַשְׁהוֹתוֹ, אֲבָל אָסוּר לֶאֱכֹלוֹ. וּמוֹר״ם לוּפְלִין סִימָן קי״ט פָּסַק בְּשַׂק קֶמַח שֶׁנִּשּׁוֹךְ מֵאֲכִילַת עַכְבָּרִים, דְּאִם אִפּוּ קֹדֶם פֶּסַח מְצוֹת מֵהַקֶּמַח הַהוּא דְּאֵין לָאֲסֹר בַּאֲכִילָה בְּפֶסַח, אֲמָנָם [לְ]שֶׁנֵּי לֵילוֹת הָרִאשׁוֹנִים יֵשׁ לִקַּח קֶמַח אַחֵר

## שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

צָרִיךְ נְהוֹל. וּמַה שֶּׁמַּחְמִיר הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) שֶׁמָּא הָלְכוּ בְּכָל הַשַּׂק, נִרְאֶה שֶׁאֵין לְהַחְמִיר אִם לֹא שֶׁהַנָּקֵב גָּדוֹל קְצָת בְּעֵינָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים עַכְבָּר קָטָן יָכוֹל לָבֹא שָׁם לְתוֹךְ הַשַּׂק לִפְנִים וְהַקֶּמַח אֵינוֹ דָּחוּק וְצָבוּר בְּטוֹב, בְּעֵינָן שֶׁלִּפְנֵי רְאוֹת עֵינַיִם יֵשׁ לְהַטִּיל סָפֵק בְּדָבָר וְלוֹמַר שֶׁמָּא הִצְטַבְּרוּ נִכְנָס בְּתוֹכוֹ וְחָפַר לוֹ אֹכֶל בְּדַרְכּוֹ הִלּוֹכוֹ בַּשַּׂק וְהָיָה מְשׁוּטָט אָנָּה וָאָנָּה וּמֵרֹב שֶׁנִּתְמַעֵךְ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, אֲבָל אִם הַנָּקֵב קָטָן מְאֹד שֶׁנַּעֲשָׂה כָּזֶה עַל יְדֵי נְשִׁיכָה בְּעַלְמָא אוֹ שֶׁהַקֶּמַח צָבוּר הַרְבֵּה וְנִרְאֶה לְעַיִן שֶׁלֹּא פִּרְפְּרוּ הָעַכְבָּרִים מִבַּפְנִים מֵחֲמַת שֶׁהוּא מְהֻדָּק הֵיטֵב, וְהָעַכְבָּרִים אֵין כֹּחָם אֶלָּא בְּפִיהֶם לִנְקֹב מִבַּחוּץ וְלֶאֱכֹל מִמֶּה שֶּׁכְּנָקֵב שֶׁלְּפָנֵינוּ בְּשׁוּלֵי הַשַּׂק מֻמָּשׁ, מַה מָּקוֹם לְהַחְמִיר כָּזֶה, וְסִגְיָא כָּזֶה לִגְרֹר מִלְּמַעְלָה וְסָבִיב מֵעֵט בְּמָקוֹם הַהוּא בְּעֵינָן שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּית מַחוּשׁ שֶׁנִּשְׁאַר שָׁם מִלְּחֻלּוּחִית פִּי עַכְבָּר, וְהַשְּׁאָר מֻתָּר לֶאֱפוֹת מִמֶּנּוּ לָפֶסַח. וְכָל שֶׁכֵּן מַה שֶּׁמְּצוּי לִפְעָמִים שֶׁבֵּן לַיְלָה נִמְצָא נְשִׁיכָה בְּשׁוּלֵי הַשַּׂק אוֹ בְּקַרְנְתֵיהוּ וְנִרְאֶה לְעַיִן שֶׁלֹּא נִכְנַס הָעַכְבָּר דֶּרֶךְ שָׁם רְצוֹנוֹ וְשׁוּבוֹ בְּתוֹךְ הַשַּׂק אֶלָּא (נִקַּר) [נִקַּר] בְּפִיו מִן הַסָּמוּךְ לוֹ, יֵשׁ לֶאֱחוֹז בְּאֶגְרוֹף בְּשׁוּלַיִם אוֹ לֶאֱחֹז בְּקֶרֶן עִם קְצָת מֵהַקֶּמַח וְלִקְשֹׁר שָׁם הַיֵּטֶב וְהַשְּׁאָר מֻתָּר, וְהוּא פָּשׁוּט וְכֵן יֵשׁ לְהוֹרוֹת לְמַעֲשֶׂה:

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּבְוַדַּאי יֵשׁ שִׁשִּׁים כְּנֶגְדּוֹ וּמִתְבַּטְּלִים קֹדֶם הַפֶּסַח, מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁיַּגִּיעוּ יְמֵי הַפֶּסַח שֶׁאֲסוּרִין בְּמַשֶּׁהוּ יִהְיֶה חוֹזֵר וְנֶעוֹר. וְאַף עַל גַּב דִּבְלַח לֹא אָמְרִינַן חוֹזֵר וְנֶעוֹר וּכְדִלְעֵיל סִימָן תמ״ז סָעִיף ד׳ וְקֶמַח בְּקֶמַח הוּא לח בְּלַח, יֵשׁ לוֹמַר דְּפֵרוּרִים (לא) אֵינָם מִתְבּוֹלְלִים הֵיטֵב בַּקֶּמַח וּבְאֵפֵי נַפְּשַׁיְיהוּ קַיְימִין, (לב) וְאָפְשָׁר דַּאֲפִילּוּ בְּשָׁעָה שָׁלֹשׁ הָעִסָּה גַּם כֵּן לֹא נִמּוֹחוּ וְנִתְעָרְבוּ וּכְשֶׁמַּגִּיעִים יְמֵי הַפֶּסַח חוֹזְרִים וְאוֹסְרִים: **(יז) וְאָסוּר לֶאֱכֹלוֹ וְכוּ׳.** וַאֲפִלּוּ (מ) אִם אָפוּ קֹדֶם הַפֶּסַח, שֶׁאַף שֶׁהַפֵּרוּר נֶאֱפָה הֲרֵי הוּא חָמֵץ וְלֹא נִתְבַּטֵּל וְכַנַּ״ל (ס״ק טז). וְעַיֵּן בִּפְרִי חָדָשׁ שֶׁדַּעְתּוֹ (מא) דִּמְקֹרֵי לח בְּלַח וְאֵינוֹ חוֹזֵר וְנֶעוֹר, וְעַל כָּל פָּנִים מֻתָּר לֶאֱפוֹת קֹדֶם פֶּסַח. וְכֵן הִסְכִּימוּ (מב) הָרַבָּה אַחֲרוֹנִים דְּאַחַר שֶׁנֶּאֱפָה נַעֲשָׂה גּוּשׁ אֶחָד וְנִתְבַּטֵּל וְאֵינוֹ חוֹזֵר וְנֶעוֹר. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אֱלֶף (סק״ה) שֶׁכָּתַב עוֹד סְנִיף לָזֶה שֶׁיִּזָּקֵק קְצָת מִן הַקֶּמַח וְיֹאכְלֶנּוּ קֹדֶם פֶּסַח, וְנִתְלֶה הֶחָמֵץ בְּמַה שֶּׁאָכַל, [א] וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה בִּמְקוֹם הֶפְסֵד. וּמִכָּל מָקוֹם (מג) יִזָּקֵק מִצּוֹת אֲחֵרוֹת לְלֵילוֹת רִאשׁוֹנוֹת, דְּעַל כָּל פָּנִים אֵין זֶה שָׁמוּר כַּהֶגֶן, (מד) וְהוּא הַדִּין בְּכָל הֵיכִי דְּמַכְשְׁרִינַן מִשַּׁעַם סְפֵק סְפֵקָא וְכַדּוֹמֶה: **(יח) בְּפֶסַח.** וְעַכְבָּרִים שֶׁנִּשְׁכוּ הַשַּׂקִּים אִם נִכַּר שֶׁאָכְלוּ מִן הַקֶּמַח וְנִתְבַּשׁ הַלַּחְלוּחִית, (מה) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם הוּא תּוֹךְ הַפֶּסַח, כֻּלּוֹ אָסוּר, דְּתְלִינַן שֶׁהָלְכוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּשַּׂק [וְרַק שֶׁבְּפִי הָעַכְבָּר מַחְמִיץ כְּמוֹ רַק שֶׁל שְׂאָר בְּהֵמָה וְחַיָּה], וְעַל כֵּן לֹא מְהַנֵּי אַחִיזַת אוֹתוֹ מָקוֹם. וְאִם הוּא לִפְנֵי הַפֶּסַח, יְרַקֵּד הַקֶּמַח וְיִשָּׁהֶנּוּ עַד אַחַר הַפֶּסַח אוֹ יִמְכְּרֶנּוּ וּכְדִין נִתְלַחְלַח בַּמַּיִם הַנַּ״ל. אֲבָל (מו) הָרַבֵּה אַחֲרוֹנִים תּוֹפְסִים לְדִינָא דְּגַם בָּזֶה מְהַנֵּי לֶאֱחֹז סְבִיב מָקוֹם הַנָּשׁוּךְ עִם הַקֶּמַח שֶׁאָצְלוֹ הַיֵּטֶב וְהַשְּׁאָר יְרַקְּדֶנּוּ, וְיֹאכַל בְּפֶסַח, וּמְהַנֵּי עֵצָה זוֹ אֲפִלּוּ אִם הוּא תּוֹךְ הַפֶּסַח. (מז) וּמִכָּל מָקוֹם רָאוּי לְהַחְמִיר כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם הַדְּחָק אוֹ הֶפְסֵד, (מח) וְכָל זֶה כְּשֶׁהַשַּׂק מֻנָּח בְּמְקוֹמוֹ בְּלֹא נְעִנּוּעַ וְלֹא נִתְעָרֵב הַקֶּמַח, אֲבָל אִם טִלְטֵל הַשַּׂק מִמָּקוֹם לְמָקוֹם (מט) אוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּשַּׂק וְאִי אֶפְשָׁר לִתְפֹּס וּלְנַהֵל, לֹא מְהַנֵּי עֵצָה זוֹ אַף לְדַעַת הַמַּקִּלִּין וְדִינוֹ כְּדִין נִתְלַחְלַח בְּמַיִם וְכַנַּ״ל. אָמְנָם לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסוֹף סָעִיף קָטָן הַקּוֹדֵם דְּגַם בִּנְתִלְחְלַח הַשַּׂק בְּמַיִם מְהַנֵּי הָרְקִידָה בְּמָקוֹם הֶפְסֵד לֶאֱפוֹת קֹדֶם פֶּסַח, פָּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין גַּם בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ס״ק יב) מַה שֶּׁכָּתַב בְּעִנְיָן זֶה: **(יט) אֶלָּא יְרַקְּדֶנּוּ.** כְּדֵי לְבַעֵר הֶחָמֵץ שֶׁיִּמָּצֵא בּוֹ: **(כ) וְאִם נִתְיַבֵּשׁ בְּפֶסַח וְכוּ׳.** וְהַטַּעַם דְּקַיְימָא לָן חָמֵץ שֶׁנִּתְעָרֵב (נ) בְּפֶסַח בְּמַשֶּׁהוּ וְאִם נִתְעָרֵב שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם, וְעַל כֵּן אִם נִתְיַבֵּשׁ בְּפֶסַח אַף שֶׁהִלְחְלוּחַ הָיָה מִקֹּדֶם, מִכָּל מָקוֹם כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְלֻחְלָח לֹא הָיָה מִתְעָרֵב וּמֻתָּר לְהַטִּיל רֹק וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְאָסוּר לֶאֱכֹלוֹ בְּפֶסַח שֶׁהוּא בְּמַשֶּׁהוּ וְאָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ אֲבָל אִם נִתְיַבֵּשׁ קֹדֶם פֶּסַח אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא בְּךָ בְּפֶסַח מֻתָּר לְהַשְׁהוֹתוֹ, וְאַף שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹלוֹ בְּפֶסַח שֶׁמָּא לֹא אָכְלָה כְּלוּם, אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא בְּךָ בְּפֶסַח מֻתָּר לְהַשְׁהוֹתוֹ, אֲבָל אָסוּר לֶאֱכֹלוֹ בְּפֶסַח מֵחֲמַת שֶׁהוּא מְהֻדָּק הֵיטֵב, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּמוֹר״ם לוּפְלִין סִימָן קי״ט פָּסַק בְּשַׂק קֶמַח שֶׁנִּשּׁוֹךְ מֵאֲכִילַת עַכְבָּרִים, דְּאִם אִפּוּ קֹדֶם פֶּסַח מְצוֹת מֵהַקֶּמַח הַהוּא דְּאֵין לָאֲסֹר בַּאֲכִילָה בְּפֶסַח, אֲמָנָם [לְ]שֶׁנֵּי לֵילוֹת הָרִאשׁוֹנִים יֵשׁ לִקַּח קֶמַח אַחֵר

**לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א]** ובשו״ע הרב (ס״י) כתב: ויש לסמוך על דבריהם בשעת הדחק שאינו מצוי לקנות קמח אחר או לטחון חטים אחרים. ולא כתב להחמיר במצות מצוה. **ב]** ובשו״ע הרב (סי״ב) כתב בפירוש שאפילו אם הריקוד בפסח מותר להשהותו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

**נִתְיַבֵּשׁ בְּפֶסַח,** (כא) **אָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ:** **ה** (כב) **הַטַּל, מַחְמִיץ.** (כג) * **וְכֵן ח"מֵי רַגְלַיִם** (כד) **ט"וּמֵי הַפֶּה וְהַחֹטֶם וְהָעַיִן וְהָאֹזֶן.** (כה) **א]**(אֲבָל דָּם) (רבינו ירוחם (נתיב ה מ"ה)) (ג) (כו) **וְחֶלֶב** (כז) * **וְזֵעַת אָדָם**

ז ירושלמי (פ"ג ה"א). ח רבנו ירוחם (נתיב ה ח"ה) **וַאֲרֻחוֹת חַיִּים** (הל' חמץ ומצה אות נח).
ט שם **בַּאֲרֻחוֹת חַיִּים.**

## בֵּאוּר הַגְּרָ"א

**ה * וְכֵן מֵי רַגְלַיִם.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כג). **הִנֵּה בַּמִּשְׁנָה** דְּמַכְשִׁירִין פֶּרֶק ו' (מ"ה) **אֵיתָא, 'וּמֵי רַגְלַיִם בֵּין גְּדוֹלִים וּבֵין קְטַנִּים', וּפֵרַשׁ הַר"ש וְהָרַבֵּנוּ עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא, בֵּין גְּדוֹלִים, מִשֶּׁקִּין הֵיוֹצֵא מִפִּי הַטַּבַּעַת. וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה הוּא סְתִירָה לְמַה דְּקַיְימָא לָן דְּצוֹאַת תַּרְנְגוֹלִים וְגֶלְלֵי בְּהֵמָה אֵינוֹ מַחְמִיץ, וּלְכָךְ פּוֹסֵק הַשּׁוּר דְּשֵׁךְ שֶׁל קֶמַח שֶׁיָּשְׁבוּ עָלָיו תַּרְנְגוֹלִים וְנִתְלַחְלַח מִצּוֹאָתָם אֵינוֹ נֶאֱסָר חָמֵץ הַקֶּמַח הַלַּח שָׁם** [עַיֵּן בְּבֵ"ח (ס"ב) וְט"ז (סק"ד)]. **וּמְצָאתִי בְּאַלְיָה רַבָּה** (סק"י) **שֶׁמִּתְרָץ דְּהֶתֶם מֵירֵי בְּצוֹאָה עֲבָה, וְנִרְאֶה שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה שֶׁהִיא עֲבָה מִמַּשׁ דְּאִיךְ נִתְלַחְלַח הַקֶּמַח שֶׁבַּשֵּׁךְ וְנַעֲשָׂה בְּצַק עַל יְדֵי שֶׁהִטִּילוּ עָלָיו הַתַּרְנְגוֹלִים צוֹאָה מִלְמַעְלָה, אֶלָּא שֶׁאֵינָהּ רַבָּה גְּמוּרָה דְּאִי הָיְתָה רַבָּה גְּמוּרָה הָיְתָה חֲשׁוּבָה כְּמִשְׁקִין הַיּוֹצֵא מִפִּי הַטַּבַּעַת [וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים** (א"א סק"י), **וְהַנִּרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי כָּתַבְתִּי, וְאוּלַי דָּם נַמְנוּ הוּא כְּשִׁישׁ בּוֹ לְחַלְחִית רַב. וּבַחַיֵּי אָדָם** (כלל קכו ס"א) **רָאִיתִי שֶׁכָּתַב לְעִנְיַן צוֹאָה רַבָּה שֶׁנִּי דְּעוֹת, יֵשׁ אוֹמְרִים דִּדְיֵנוּ כְּמִי פֵּרוֹת וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵינוֹ מַחְמִיץ כְּלָל.** וְהִנֵּה הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַשֵּׁנִי פָּשׁוּט דְּהוּא דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּסָתְמוּ דְּצוֹאָה אֵינוֹ מַחְמִיץ וְלֹא חִלְקוּ בֵּין עָבָה לְרַקָּה, אֲבָל הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הָרִאשׁוֹן אֵינִי יוֹדֵעַ מִי הוּא, דְּהִמְחַלֵּק בֵּין עָבָה לְרַקָּה הוּא רַק הָאַלְיָה רַבָּה וְדַעְתּוֹ הֲלֹא נוֹטֶה דְּרַקָּה הוּא כְּמֵי רַגְלַיִם דְּמַחְמִיץ]. **וְאוּלָם בְּעִקַּר הָעִנְיָן אֲפִלּוּ הָיְתָה רַבָּה כְּמַיִם מַמָּשׁ אֲנִי מְפֻקְפָּק מְאֹד,** דְּהִנֵּה יָדוּעַ מַה שֶּׁהִקְשָׁה שָׁם הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב עַל פֵּרוּשׁ הָרַ"ש, דְּהָא תָּנֵן בְּסֵיפָא (מ"ז) דְּהַשּׁוֹתָה מֵי טְבָרְיָא אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹצְאִין נְקִיִּים מִכָּל מָקוֹם אֵינָן חֲשׁוּבִין שׁוּב מַשְׁקֶה הוֹאִיל שֶׁיָּצְאוּ דֶּרֶךְ פִּי הַטַּבַּעַת, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁנִּדְחַק מְאֹד בְּתֵרוּצוֹ וְהָרְיָא שֶׁהֵבִיא שָׁם לְטָבְרְתּוֹ אֵינוֹ מוּכְרָח כְּלָל עַיֵּן שָׁם. וְלוּלֵא פֵּרוּשׁ הָרַ"ש וְהָרַבֵּנוּ עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא הָיָה נִרְאֶה לִי פְּשׁוּט דְּהַכַּוָּנָה בֵּין שֶׁהַמֵּי רַגְלַיִם הוּא שֶׁל אָדָם גָּדוֹל וּבֵין שֶׁהוּא שֶׁל קָטָן כֵּינָן דְּהוּא בֶּן קַיְימָא, וּלְאַפּוֹקֵי אִם הוּא רַק בֶּן שְׁמוֹנָה חֳדָשִׁים דִּדְקָתָנֵי בְּמִשְׁנָה שֶׁאַחֲרֵיהָ (שם), עַיֵּן שָׁם. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּרָמְ"ם פֶּרֶק י' מֵהִלְכוֹת אֲכָלִין (ה"ב) שֶׁמְּעִתִּיק דִּין הַמִּשְׁנָה וְנִרְאֶה פְּשִׁטְיוּת דְּבָרָיו שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ כְּדִבְרֵינוּ [וְעַיֵּן בְּתוֹסֶפְתָּא חוּט הַשָּׁנִי סִימָן (ל') (כ"ט)] שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ אֶת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם גַּם כֵּן כְּדִבְרֵינוּ], וְכֵן בְּאֶלְיָהוּ רַבָּא עַל סֵדֶר טְהָרוֹת (על משנה ה) הַמַּיְחֵס לְהַגְּרָ"א מְפָרֵשׁ כְּדִבְרֵינוּ, וּפְשׁוּט שָׁנִטּוּ מִפֵּרוּשׁ הָרַ"ש מִפְּנֵי קְשִׁיַּת הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְהִנֵּה לְפִי זֶה אֲפִלּוּ רַבָּה כַּמַּיִם מַמָּשׁ גַּם כֵּן דִּינָהּ כְּצוֹאָה לְעִנְיַן זֶה, וּבְתוֹסֶפְתָּא חוּט הַשָּׁנִי הַנַּ"ל מְצַדֵּד לוֹמַר דַּאֲפִלּוּ לְפֵרוּשׁ הָרַ"ש וְהָרַבֵּנוּ עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא, אֵין הַכַּוָּנָה בְּמִשְׁנָה עַל צוֹאָה רַבָּה כַּמַּיִם שֶׁיִּהְיֶה דִּינָהּ כְּמֵי רַגְלַיִם לְעִנְיַן הַכְשֵׁר, דְּהַשּׁוֹתָה מֵי טְבָרְיָא יוֹכִיחַ, אֶלָּא עַל מֵי רַגְלַיִם מַמָּשׁ שֶׁמִּפְּנֵי אֵיזֶה חִלּוּי יוֹצְאִים דֶּרֶךְ מָקוֹם גְּדוֹלִים דְּהֵיכִי דְּהַדֵּךְ פִּי הַטַּבַּעַת. וּלְפִי דְּבָרֵיהוּ אֵין לָנוּ עֵתָה שׁוּם דַּעַת עַל צוֹאָה רַבָּה כַּמַּיִם שֶׁתְּהֵא חֲשׁוּבָה כְּמֵי רַגְלַיִם לְעִנְיַן הַכְשֵׁר וּמִמֵּילָא הוּא הַדִּין לְעִנְיַן חִמּוּץ. אוּלָם כָּל זֶה כָּתַבְנוּ לְפִי דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּמִשְׁוִינַן עִנְיַן חִמּוּץ לְעִנְיַן הַכְשֵׁר דְּמֵה דְּלִעְנְיַן הַכְשֵׁר יִקָּרֵא תּוֹלְדוֹת הַמַּיִם גַּם לְעִנְיַן חִמּוּץ הוּא כְּמַיִם, וּמַה דְּלָא חָשִׁיב שָׁם תּוֹלְדוֹת הַמַּיִם גַּם לְעִנְיַן חִמּוּץ לֹא יִקָּרֵא מַיִם, אֲבָל יֵשׁ מִן הָאַחֲרוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּזֶה אֵינוֹ אֶלָּא כְּהֵמָה וְכָלֶב וְצִפֳּרִים מְחַמִּיץ, אַף עַל גַּב דִּלְעִנְיַן הַכְשֵׁר אִיתָא בְּתוֹסֶפְתָּא (מכשירין פ"ג מ"ח) דְּמֵי רַגְלֵי בְּהֵמָה אֵינוֹ מַכְשִׁיר [עַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (סק"י)], **וְעַל כָּל פָּנִים בְּהִצְטָרֵף עוֹד אֵיזֶה סַפֵּק בְּנִדְאֵי יֵשׁ לְהָקֵל כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי:**

* **וְזֵעַת אָדָם.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כז) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעִנְיַן צוֹאָה שֶׁל תַּרְנְגוֹלִים, **וְכָתַב בַּסֵּפֶר מֵאֲמַר מָרְדְּכַי** סָעִיף קָטָן ד' **שֶׁהוֹרָה לְאֶחָד שֶׁקָּנָה שֵׂק שֶׁל חִטִּים וְנִמְצָא**

## בַּאֵר הַיֵּטֵב

הַמְשָׁמָר. וְהַקֶּמַח שֶׁרְקָדוּ בְּאוֹתוֹ נָפָה שֶׁרְקָדוּ הַקֶּמַח הַפָּפָק, אֵין לְהַחְמִיר בּוֹ וּמֻתָּר בְּכָל דָּבָר, עַיֵּן שָׁם. וְהַט"ז (סק"ד) כָּתַב דַּאֲפִלּוּ בְּנָפְלוּ מַיִם עָלָיו וְנִתְיַבֵּשׁ, אִם מְכִיר הַמָּקוֹם שֶׁנִּתְלַחְלַח יִקָּחֵנוּ וּרְדֵי רַקּוּד הַשְּׁאָר, וְכָל שֶׁכֵּן בְּנִשְׁכַּח עַכְבָּרִים שֶׁיִּקַּח סְבִיב הַמָּקוֹם הַנָּשׁוּף וְהַשְּׁאָר יִרָקְדֶנּוּ וְיֹאכְלֶנּוּ בְּפֶסַח, עַיֵּן שָׁם. וְהַמְּגַן אַבְרָהָם (שם) כָּתַב וְלִי נִרְאֶה דִּבְעַכְבָּרִים יֵשׁ לְהַחְמִיר יוֹתֵר, דְּהָנֵי עַכְבָּרֵי רַשָּׁיעֵי נִינְהוּ וְהוֹלְכִין בְּכָל הַשֵּׂח וְאוֹכְלִים, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמָּנְפָה בְּחָבִית דְּאִז בְּוַדַּאי הוֹלֶכֶת בְּכָל הַקֶּמַח וְלָכֵן הֶחְמִירוּ הַגְּאוֹנִים, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן כָּתַב בְּמַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סי' תנג סק"א) לְהַחְמִיר מֵהַאי טַעְמָא. וְהַחֹק יַעֲקֹב (ס"ק יב) הִסְכִּים כְּשֵׁ"ז דְּיֵשׁ לְהַתִּיר לְקַשֵּׁר מָקוֹם הַנָּשׁוּף וּלְהַתִּיר הַשְּׁאָר בְּכָל עִנְיָן עַל יְדֵי רְקוּד. וְדַוְקָא כְּשֶׁאֵין רוֹאִין שׁוּם לַחְלוּחִית בַּמָּקוֹם הַנָּשׁוּף, אֲבָל אִם רוֹאִין שׁוּם לַחְלוּחִית בַּמָּקוֹם הַנָּשׁוּף יֵשׁ לְתְלוֹת בְּדָבָר הַמְצוּי אוֹלַי הִשְׁתִּינוּ הָעַכְבָּרִים עַל הַקֶּמַח, וְעַיֵּן סָעִיף ה': **ה** (יג) **וְחֶלֶב.** הוּא הַדִּין חֵלֶב בְּצִיר"י אֲפִלּוּ רוֹתְחַת וְצָלוּל וְכָל שֶׁכֵּן נִקְרָשׁ. שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סי"ז). וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תס"ב (סק"י) מִדִּין

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מֵירֵי דְּיָדְעִינַן שֶׁנִּתְלַחְלַח הַשֵּׂק מִמַּיִם, אֲבָל אִם סָפֵק שֶׁמָּא לִחְלוּחוֹ הוּא (נב) מִמֵּי פֵּרוֹת יֵשׁ לְהָקֵל לֶאֱכָלוֹ בְּפֶסַח עַל יְדֵי רְקוּד אַף אִם נִתְיַבֵּשׁ בְּתוֹךְ הַפֶּסַח, דְּהָוֵי סָפֵק סְפֵקָא שֶׁמָּא נִתְלַחְלַח (נג) מִמֵּי פֵּרוֹת וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר מִדְּבָרִים הַמַּחְמִיצִין שֶׁמָּא לֹא נִתְעָרֵב כְּלוּם בְּהַקֶּמַח מִלַּחְלוּחִית שֶׁנִּתְיַבֵּשׁ. וּמִכָּל מָקוֹם אִם אֶפְשָׁר (נד) לוֹ בְּקַל לְמִצֹּא קֶמַח אַחֵר לְפֶסַח, (נה) אֵין כְּדַאי לְכַתְּחִלָּה לִסְמֹךְ עַל סָפֵק סְפֵקָא לֶאֱכָלוֹ בְּפֶסַח אֶלָּא יַצְנִיעֶנּוּ לְאַחַר הַפֶּסַח. (נו) וְהוּא הַדִּין אִם נִתְלַחְלַח בְּאֵיזֶה דָּבָר (נז) שֶׁיֵּשׁ דֵּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים אִם הוּא בִּכְלָל מֵי פֵּרוֹת אוֹ מַיִם, גַּם כֵּן מֻתָּר עַל יְדֵי רְקוּד: **(כא) אָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ.** וְלֹא כָּתַב (נח) שֶׁיְּזָרְקֶנּוּ לַחוּץ, דְּהוּא אָזַיל לְשִׁיטָתוֹ לְקַמָּן בְּסִימָן תס"ז סָעִיף י' עַיֵּן שָׁם, וּלְדִידֵיהּ יָכוֹל לְמָכְרוֹ לַעֲכּוּ"ם חוּץ מִדְּמֵי אִסּוּרוֹ שֶׁבּוֹ, אֲבָל לְדַעַת הָרַמְ"א שָׁם דְּנוֹהֲגִין לְשָׁרְפוֹ בַּכֹּל, הוּא הַדִּין בָּזֶה. וְדַע דִּלְפִי לְדַעַת הָרַמְ"א שָׁם דְּנוֹהֲגִין לְשָׁרְפוֹ בַּכֹּל, הוּא הַדִּין בָּזֶה. וְדַע דִּלְפִי הַמְחֻבָּר בְּסָעִיף י' וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן תמ"ז בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ג', יָכוֹל לְמָכְרוֹ כָּל הַשֵּׂק לַעֲכּוּ"ם חוּץ מִמְּעַט הַקֶּמַח הַמְחֻמָּץ שֶׁבּוֹ. וּפָשׁוּט דְּהוּא (נט) בְּיֵשׁ עַכּוּ"ם לָפָנָיו: **ה** (כב) **הַטַּל וְכוּ'.** כָּל הָנֵי דְּמַחְמִיצִין (ס) הֵינוּ אִם שָׁהָה בְּלֹא עֵסֶק, שִׁעוּר חִמּוּץ, דְּלֹא גָּרַע מִמַּיִם דְּעַל יְדֵי הִתְעַפְּקוּת אֵינוֹ בָּא לִידֵי חִמּוּץ: **(כג) וְכֵן מֵי רַגְלַיִם.** ג]הֵינוּ דְּאָדָם (סא) בֵּין שֶׁהוּא גָּדוֹל בֵּין שֶׁהוּא קָטָן, אֲבָל דִּבְהֵמָה וּשְׁאָר בַּעֲלֵי חַיִּים (סב) יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים אִם מַחְמִיץ: **(כד) וּמֵי הַפֶּה וְהַחֹטֶם וְכוּ'.** בֵּין שֶׁל אָדָם (סג) בֵּין שֶׁל שְׁאָר בַּעֲלֵי חַיִּים, וְהַטַּעַם בְּכָל זֶה דְּכָל אֵלּוּ הֵם תּוֹלָדָת הַמַּיִם וְהָווּ כְּמַיִם: **(כה) אֲבָל דָּם.** וְהוּא הַדִּין דְּמֵי הַמָּרָה (סד) גַּם כֵּן אֵין מַחְמִיצִין דְּהָווּ כְּדָם וְלַחָה סְרוּחָה, וְאִם כֵּן מָתַר לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ עִסָּה לִרְפוּאָה: **(כו) וְחֶלֶב.** בְּקָמ"ץ. (סה) וְהוּא הַדִּין חֵלֶב בְּצִיר"י [וְכֵן שָׁמַן] אֲפִלּוּ רוֹתֵחַ וְצָלוּל וְכָל שֶׁכֵּן נִקְרָשׁ, וְהַטַּעַם בְּכָל זֶה דְּאֵינוֹ אֶלָּא כְּמֵי פֵּרוֹת וְאֵין מַחְמִיצִין, (סו) וְאַף עַל גַּב דְּחֵלֶב וְדָם בְּלָאו הָכִי אֲסוּרִין, מִכָּל מָקוֹם בְּטֵל בְּשִׁשִּׁים מַה שֶּׁאֵין כֵּן חָמֵץ בְּפֶסַח שֶׁהוּא בְּמַשֶּׁהוּ: **(כז) וְזֵעַת אָדָם.** וְזֵעַת בְּהֵמָה עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תנ"ג סָעִיף ז' וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס"ק לד). וְצוֹאָה בֵּין דְּאָדָם (סז) בֵּין דְּשְׁאָר

---

**לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א]** וּבְשוּ"ע הרב (ס"ב) כתב: אבל מי שרקק דם, אם מצטו בשיניו כדרך הרוקקים, הרי זה מחמיץ, לפי שאי אפשר לו בלא צחצוחי רוק.

**ב]** וּבְשוּ"ע הרב (ס"א) פסק, שדינם כמי פירות שאין מחמיצים, ואם נתערב בהם מים ממהרים להחמיץ.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah